

O Pocinovicích

Úvodem

Jako malý kluk jsem babičku s dědou v Pocinovicích navštěvoval několikrát do roka. Cesta vlakem z Prahy mi tenkrát nepřišla ani moc dlouhá. Zvláště rychle musela utíkat mamince, která mi co chvíli cípem kapesníku lovila jiskry z oka. Lokomotivy v té době příšerně kouřily a já měl zvědavostí hlavu neustále vystrčenou z okénka. Pokaždé jsem zažíval zvláštní pocit, když se ozvalo volání průvodčího: „Pocinovice, první chodská vesnice“. Připadal jsem si, jako bych se ocitl v jiném světě. Cizokrajnou, avšak částečně srozumitelnou, pro mne byla i řeč, kterou se v Pocinovicích mluvilo. Mnohem, mnohem později jsem si uvědomil, že toho o mých předcích a místech, kde několik set let žili, vím žalostně málo. Bohužel se to stalo až v době, kdy ti, kteří by mohli vyprávět, zde už dávno nebyli. Přesto jsem si řekl, že pokusit se o nápravu není nikdy pozdě. Upřímně věřím, že stejně jako já jsou na své Pocinovice patřičně hrdí i ostatní potomci starobyklých pocinovických rodů a také všichni, kteří dnes v této nejvýhodnější chodské vsi žijí.

autor

Vladimír Strnad
2015

Obsah

O názvu obce

Zvony

Škola

Rodáci

Hrdinové

Varhaník Hanibal a starosta Hronek

Transverzálka

Úkladná vražda v roce 1897

Delikventi

Červený kohout

Loutkoherci

Izraelité

Zlatá jáma

Poutní místo Dobrá Voda

Mlýny

Samoty

Pojmenování po chalupě

O názvu obce

Teorií a spekulací o původu názvu obce Pocinovice existuje povícero a každá má své příznivce. Uvedme alespoň dvě nejznámější. Podle první, zastávané uznávanými lingvisty, se odvozuje pojmenování od jakéhosi počinu neboli skutku či události. Odtud Počinovice. Druhá verze pracuje s teorií o vsi pod vrchem Sínem. Jejím vyznavačem a možná i tvůrcem byl pocinovický rodák farář Ondřej Veselák. Ten v roce 1881 napsal: „*Seskupení polí nade vsí u cesty k Běhařovu, kdež se i nový hřbitov nalézá, sluje Na Rozsínkách, jest to malý vršek, pod nímž leží ves Pocinovice. Snad slul vršek ten Sín či Sínov, tudíž Podsinov a koncovka -ice značí místo. Také ve starších listinách psávalo se ds = Podsinovice. Na totéž poukazuje i německé jméno Putzenried. Německá koncovka -ried značí ves, tudíž Podsin-ried = Putzenried.*“ Zřejmě pod vlivem této autority požádalo pocinovické obecní zastupitelstvo v roce 1905 o změnu názvu z Počinovic na Pocinovice, čemuž c.k. místodržitelství v Praze přes počáteční nesouhlas vyhovělo, jak dokládá zpráva v Národních listech ze dne 30. srpna 1905. Úředníci argumentovali hlavně tím, že název Počinovice lze vysledovat nejméně tři sta let zpátky a jeví se tudíž z historického hlediska správnějším. Pocinovičtí zastupitelé však z dnes nám neznámých důvodů trvali na svém. Určitou roli mohl sehrát také silně vlastenecky orientovaný domažlický týdeník Posel od Čerchova, který již v roce 1900 uvedl jako příklad nesprávného českého pojmenování mezi jinými i Počinovice.

Nepopírám, že i mně se teorie zastávaná panem farářem Veselákem docela líbí. Blíže k pravdě budou mít ale asi lingvisté. Na žádné mapě jsem vrch Sín nenašel a také žádnou listinu, kde by se psalo Podsinovice. A tak nezbývá pouze připomenout, jak se obec dříve označovala na mapách a v matrikách. Název Poczynowycz uvádějí matriky farnosti Loučim z let 1686 až 1787. Jako Butzeriedt označuje Pocinovice Müllerova mapa z roku 1720 a I. vojenské mapování z roku 1768. Putzeried a Pocynowice uvádí Stabilmí katastr z roku 1837, Putzeried a Pocinowice píše lokalista Jakub Nejedlý v roce 1824, rovněž tak lokalista Jan Jelínek v roce 1847. Pojmenování Putzenried používal farář Tomáš Huttar v roce 1854 a Počinovice farář Jan Vazač v roce 1865. Stěžejní dílo historika a geografa Jaroslava Schallera Topographie des Königreichs Böhmen z roku 1790 uvádí vedle německého Putzeried české pojmenování Počinovice. Ve statisticko-topografickém popisu českého království Das Königreichs Böhmen, vycházejícího v letech 1833 až 1849, píše jeho autor J.G. Sommer rovněž česky Počinovice.

Zvony

Určitě nejsem sám, kdo by si přál, aby se naší krajině alespoň částečně vrátil dřívější hlas, přesněji hlas jejích zvonů. Zvonů, které naše předky provázely životem, zvěstovaly chvíle radostné i truchlivé, varovaly před nebezpečím a loučily se s nimi na cestě poslední. Není divu, že o navrácení zvonů usilovali vždy, když je o ně dějinné události připravily.

Věž pocinovického kostela svaté Anny z roku 1806 původně osadili třemi zvony. Nejmenší z nich a zároveň nejstarší byl patrně zvon domácí. Zvonilo se jím v dřevěné kapličky, která stávala na návsi, někde v místech nynějšího kostela. Svědčí pro to i nápis na zvonu: „*panu mlynarzi Matougovic pod kamenem*“ s letopočtem 1531. Názvem „*Podkamenný*“, se dříve označoval Stříbrný mlýn. Druhé dva zvony přivezli údajně z Nepomuku. Velký Stanislav byl ulit v roce 1458. Menšího Jana Nepomuckého zhotovil klatovský zvonař Jan Pricquey, v pořadí třetí Jan z této proslavené zvonařské rodiny. Nápis na zvonu zněl: „*Honori s.s. Joannis Nepomuceni et Procopii fusa anno Domini 1729*“. Z dílny tohoto zvonaře pocházely například také zvony v hadravském kostele z roku 1722 a v Červeném Dřevě z roku 1711. V roce 1881 přibyl zvon čtvrtý, zhotovený firmou Petr Hilzer k.k. Hof-Glockungießer z rakouského Nového Města (Wienerisch Neustadt) a vážící 117 kg. Vysvětili ho na jméno Marie a jeho donátory byli manželé Szamovi. Nesl nápis: „*Věnovali manželé Jan a Dorota Szamovi z Pocinovic č.87 Léta Páně 1881*“.

O slavnosti svěcení podal písemné svědectví místní rodák a tehdejší pocinovický duchovní správce farář Ondřej Veselák. Slavnostní průvod vyšel v neděli 13. listopadu 1881 ve 14 hodin za hlaholu starých kostelních zvonů a zpěvu mariánské písně od kostela a ubíral se k č.p.87 U předních Szamů. V čele byly neseny dvě církevní korouhve, za nimi šla školní mládež, pak muži, hasičský sbor v slavnostních stejnokrojích s hudbou, 34 družiček, duchovenstvo a nakonec podle starobylého chodského obyčeje vesnické ženy. U č.p.87 zvon od dárců převzalo několik silných chasníků a odneslo ho do chrámu Páně. Před hlavním oltářem ho veledůstojný pan

dešenický vikář Jakub Kubenát vysvětil na jméno Marie, za asistence pana faráře Wildmanna ze Slavíkovice, pana faráře Jindřicha Kostlivého z Dlažova, místního faráře Ondřeje Veseláka, loučimského kaplana pana Kaplického a nýrského kaplana pana Chramosty. Zvonilo se jím třikrát denně „*Anděl Páně*“. Od roku 1881 byl také zaveden zvyk dávat znamení zvonem Jan Nepomucký, když kněz vychází z kostela k nemocnému s Nejsvětější svátostí.

Z důvodu nedostatku strategických kovů v září roku 1915 nařídila rakouská vláda rekvizici kostelních zvonů. Duchovní správci měli za úkol vyhotovit soupis zvonů v jejich farnosti, obsahující mimo jiné popis zvonu a jeho hmotnost. Na základě takto získaných informací se rozhodovalo o tom, které zvony budou rekvírovány. V každém farním kostele mohly být ponechány pouze dva zvony, filiálním kostelům byl povolen jen jeden. To se týkalo kostela v Hadravě. Rozhodování o tom, které zvony budou ponechány a které rekvírovány, měl v kompetenci c.k. zemský konzervátorský úřad pro Království české. Hlavním hodnotícím kritériem se stala jejich historická hodnota, vyjádřená především stářím. Dne 17. listopadu 1916 speciální vojenská jednotka (glockenkomando) sejmula a odvezla dva zvony. Větší Marii z roku 1881, vážící 117 kg, a menšího Jana Nepomuckého z roku 1729, o hmotnosti 29 kg. Náhradou za ně v roce 1918 vyplatila vojenská správa 54 korun.

Po první světové válce se pocinovští občané začali snažit o pořízení nových zvonů. Finanční náhrada za rekvírované zvony včetně úroků vzhledem k poválečným cenám naprosto nedostačovala. Zorganizovali proto sbírku, které se zúčastnili i někteří lidé z okolních obcí. Z iniciativy paní Kateřiny Řepové, sestry pocinovického kostelníka Jiřího Strnada z č.p.172, vznikla podobná akce i mezi krajany v Americe. Celkem se podařilo vybrat přes deset tisíc korun. V létě roku 1923 byly zvony objednány u českobudějovického zvonáře Rudolfa Pernera. Písemná smlouva, uzavřená mezi dodavatelem a farním úřadem v Pocinovicích, zastoupeným místním farářem Václavem Knetlem, přesně vymezovala požadavky na kvalitu objednaných zvonů, jejich ladění a výzdobu: „*Ton zvonů má být čistý, silný, ušlechtilý, plný, dalekonosný a při vyznívání vyrovnaný. Základní tóny se musejí ozývati čistě a jasně, tóny vedlejší musí býti dobře zladěny. Vedlejší tóny se vyžadují čistá spodní a vrchní oktáva, vrchní kvinta a tercie. Rušivé vedlejší tóny se nesmí ozývati. Zvony mají být laděny na tóny E a Fis. První o velkou sekundu vyšší, druhý o velkou tercii vyšší, než je tón zvonu v Pocinovicích (Stanislav, poz. autora). Odlišit zvonů musí býti čistě, bez bublin, bez porovitých a uzlovitých čoček.*“ Původně se plánovalo vysvěcení nových zvonů na svátek svatého Václava dne 28. září. Protože zvony byly dodány až 30. září, konala se slavnost svěcení v neděli 7. října v dopoledních hodinách. Světitelem nových zvonů se stal osobní děkan a vikářský sekretář Matěj Maňhal z Nýrska. Kázání se ujal klatovský kaplan Viktor Muchka. Dalšími přítomnými duchovními byli František Pařízek, farář z Loučimi, Petr Holub, kaplan ze Kdyně a místní farář Václav Knetl. Větší zvon vážící bez koruny 150 kg vysvětili na jméno Marie. Nápis na zvonu: „*Zvděčnosti za samostatnost vlasti dali mne ulíti katolíci z Pocinovic za faráře V. Knetla L.P. 1923.*“ Reliéf znázorňuje Archanděla Gabriela zvěstujícího Panně Marii poselství, pod ním nápis: „*Slovo tělem učiněno jest*“. Mělo se jím zvonit ráno, v poledne a večer při klekání. Menší zvon o hmotnosti 98 kg byl vysvěcen na jméno Josef, patron šťastné smrti, a Anna, protože je patronkou kostela. Nesl nápis: „*Ke cti sv. Josefa a sv. Anny na vyprošení blažené smrti darovali zámořští bratři r. 1923*“. Obraz představuje svatého Josefa s Ježíškem v náručí a svatou Annu, jak učí dívčenko Marii. Mělo se jím zvonit večer za dušičky po klekání. Bohužel tyto dva zvony za druhé světové války potkal stejný osud jako Jana Nepomuckého z roku 1729 a Marii z roku 1881. Dne 7. dubna 1942 byly z věže pocinovického kostela sejmuty a odvezeny.

Za zvony ztracené v průběhu druhé světové války se Pocinovice dočkaly náhrady až v roce 1970. Stejně jako před 47 lety se konala veřejná sbírka mezi občany. Podle návrhu místního rodáka akademického sochaře Jaroslava Veseláka zvony zhotovili ve zbraslavské zvonářské dílně Rudolfa Manouška a jeho ženy, akademické malířky Květoslavy Manouškové-Maškové. Velikost a ladění nových zvonů navrhl kampanolog J. Dobrodinský. Srdce zvonů ukul kovář P. Krbec z Domažlic. Později je ještě upravil kovář Antonín Seidl z Pocinovic. Nové zvonové stolice navrhli a zhotovili Václav Ponocný z č.p.128 a Václav Franěk z č.p.3. Práci spojených s instalací zvonů se aktivně zúčastnil pocinovický hasičský sbor. Větší zvon Zvěstování má nápis: „*Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. Zvon zhotoven L.P. 1970 obětavostí katolíků Pocinovic za V. Kaňáka. Ulil Rudolf a Květa Manouškovi Zbraslav nad Vltavou*“. Na

reliefu stojící anděl a klečící Panna Marie, z druhé strany chodský znak – štít se psem, čakany a lipová ratolest. Menší zvon Josef a Anna s nápisem: „*Sv. Josefe, sv. Anno v lásce ochraňujte naše rodiny. Pocinovice 1970. Zvon ulil Rudolf a Květa Manouškovi Zbraslav nad Vltavou*“. Na reliefech svatý Josef s Ježíškem a svatá Anna a dívkou Pannou Marií. Slavnost svčení se konala v neděli na svátek svatého Mikuláše 6. prosince 1970. Světitelem byl ordinář českobudějovické diecese biskup Josef Hlouch, kmotry zvonů se stali Alžběta a Bohumil Faulovi z č.p.142, Marie Kohoutová z č.p.63 a Jiří Sazama. Po dlouhých osmadvaceti letech se opět Pocinovicemi rozlehl hláhol kostelních zvonů v plné své síle a kráse. Stalo se tak z nezlomné vůle pocinovických občanů a nemalou zásluhou místního faráře Václava Kaňáka. Elektrický pohon zvonění s časovým spínačem byl nainstalován v roce 1985.

Škola

Císařovna Marie Terezie roku 1774 ve Všeobecném školním řádu formulovala své přání takto: „*Rádi bychom viděli, kdyby rodičové svých dětí ve věku šesti až dvanácti let do škol posílali*“. Tento rok je považován za počátek povinné školní docházky, neboť přání císařovny bylo v podstatě zákonem. Skutečnou povinnou školní docházkou zavedl v Habsburské monarchii až 11. srpna 1805 císař František I. a týkala se pouze chlapců. V roce 1869 byl v Rakousku-Uhersku přijat zákon, který povinnost školní docházky pod hrozbou sankcí vůči rodičům vyžadoval.

Farní škola při loučimském kostele Narození Panny Marie musela bezpochyby existovat již na přelomu 17. a 18. století, možná i daleko dříve. V loučimské matrice je záznam z roku 1716 o úmrtí kantora Jana Jiříka, starého 69 let. V první polovině 18. století ve zdejší škole působil coby kantor Ondřej Trapič. Učitel Jan Podstatný z Janovic se v roce 1739 oženil s Marií Blahníkovou. Po něm vyučoval jejich syn Jan, narozený v roce 1740. Že by však pocinovičtí sedláci houfně posílali své děti do této školy, je jen málo pravděpodobné.

Duchovní správa s vlastním knězem mimo sídlo farnosti, jinak řečeno lokálie, byla v Pocinovicích zřízena za vlády císaře Josefa II. v roce 1787. Prakticky se to projevilo až 1. března 1788 zavedením nových matrik, společných pro obce Pocinovice, Úborsko, Dubová Lhota, Hadrava a Orlovice. Zprvu do nich zapisoval loučimský kaplan Josef Chlad. Od 1. září byl jmenován lokalistou v Pocinovicích Josef Ekhart a jeho první matriční zápis je datován devátým zářím. Ubytování lokalisty se řešilo postavením nové budovy, která měla sloužit hlavně potřebám školy. Základní kámen položili 25. srpna 1789 a 19. ledna 1790 byla stavba slavnostně vysvěcena. Josef Ekhart se ve farní kronice v souvislosti s položením základního kamene vyjádřil latinsky „*lapis fundamentalis pro schola nova*“, což v překladu znamená „*základní kámen pro novou školu*“. Z toho by se dalo vyvozovat, že zde už předtím nějaká škola, tedy stará škola, musela být. Matriky, vedené od roku 1686, však žádného kantora nezmiňují, což ovšem jeho případné působení v Pocinovicích nevylučuje.

V jednotřídní škole, spravované c.k. náboženským fondem, se začalo hned v lednu 1790 vyučovat jak česky, tak i německy. Prvním učitelem se stal Josef Trnka (*1759+1819). Po něm učil jeho syn Alois Trnka (*1796+1864). Od roku 1862 vyučoval Matěj Tichý (*1844) z Radonic. Nejprve jako mladší učitel a od roku 1864 jako řídící učitel. Oženil se s Rosálií Šimečkovou z č.p.101. Za svoji dlouholetou učitelskou práci byl u příležitosti 50. výročí panování Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa I. oceněn Stříbrným záslužným křížem. Vyznamenání mu 27. února 1899 ve slavnostně vyzdobené školní budově osobně předal domažlický okresní hejtman Leopold Gröger. Krátce poté, co v roce 1904 odešel Matěj Tichý do výslužby, ho obecní zastupitelstvo jmenovalo čestným občanem Pocinovic. Zemřel v Domažlicích ve věku devadesáti let. Pohřben byl 30. května 1934 na hřbitově v Pocinovicích.

C.k. místodržitelství v Praze v roce 1910 vyznamenalo záslužnou medailí „*za čtyřicetileté věrné služby při zdejším chrámu Páně*“ kostelníka Aloise Trnku, syna učitele Aloise Trnky. Alois Trnka mladší se sice vyučil krejčím, ale v pocinovické škole nějaký čas působil jako pomocný učitel. Ve funkci kostelníka vystřídal Bartoloměje Veseláka z č.p.163, který zemřel v roce 1873. Podle svědectví faráře Václava Knetla „*stařeček pětasedmdesátiletý byl tímto vyznamenáním velmi rozradostněn a poněkud ve své churavosti pookřál*“.

Rodáci

Přání umožnit svým dětem studia leželo až za samou hranicí finančních možností většiny pocinovických sedláků. K jejímu překročení je hnala touha po lepších životních podmínkách potomků, někdy ale i vlastní ambice na dosažení veřejného uznání. Jednou z příležitostí, jak naplnit tyto představy, bylo povolání kněze. Pokud se to někomu podařilo, a těch bylo zatraceně málo, sklídl obdiv a úctu celé vesnice.

Z pocinovických rodáků, kteří se stali před rokem 1900 duchovními, jsou známí celkem čtyři faráři. Václav Koskuba se narodil v roce 1781 Ondřejovi a Kateřině Koskubovým v č.p.89 U Jarejch. Jeho otec pocházel z č.p.1 a matka, rozená Čížková z č.p.90. Působil v Dobré Vodě u Českých Budějovic, kde i zemřel. Farář Ondřej Veselák se zmiňoval, že navštívil jeho hrob.

Bratři Jan a Jakub pocházeli z č.p.43 U Nejedlejšch. Narodili se rodičům Václavovi a Dorotě Nejedlým. O sedm let starší Jakub, narozený v roce 1778, byl lokalistou v Pocinovicích mezi léty 1825 až 1847. Je ovšem záhadou, kde se mu dostalo základního vzdělání, neboť v době, kdy byla v Pocinovicích zřízena škola, mu již bylo dvanáct let.

Nejznámějším a v Pocinovicích nejpopulárnějším farářem je určitě Ondřej Veselák. Narodil se 19. června 1843 v č.p.131 U Vávrů Jiřímu a Marii Veselákovým. Jeho matka, za svobodna Koskubová, pocházela z č.p.89 a byla neteří faráře Václava Koskuby. Na radu tehdejšího pocinovického duchovního správce Tomáše Huttara dali rodiče svého syna Ondřeje studovat na klatovské gymnázium, kde v roce 1863 úspěšně maturoval. Po ukončení teologických studií v Českých Budějovicích, na několik měsíců přerušovaných těžkou plicní chorobou, byl 21. července 1867 vysvěcen na kněze a o pouti následující neděli ve zdejší kostele svatě Anny sloužil svoji první mši. Od srpna téhož roku nastoupil do Domažlic na místo kaplana. Celoživotním zážitkem se pro něho stala cesta do Říma, kterou v roce 1875 podnikl se svým přítelem, domažlickým obchodníkem Janem Jandou. Začátkem března 1876 vyšla v Domažlicích jeho kniha Cesta po Itálii, v níž popsal zajímavosti a památky, které v Itálii navštívil. Ač byl Ondřej Veselák v Domažlicích spokojen, požádal o uvolněné farní beneficium v rodných Pocinovicích. V dubnu roku 1881 složil investiturní přísahu a v neděli 1. května odpoledne ho pocinovičtí osadníci slavnostně uvítali jako svého duchovního správce. S hudbou mu po silnici vyšli vstříc až k Blahňkově mlýnu. Podivnou hrou osudu se jeho první službou v novém působišti stalo zaopatření a pohřeb vlastní matky. Po devíti letech úspěšného působení ve zdejší farnosti dne 19. ledna 1890 Ondřej Veselák neočekávaně zemřel na zápal plic. Pohřeb za účasti šestnácti kněží z blízkého i dalekého okolí se konal 22. ledna 1890.

Hrdinové

Atentát na Františka Ferdinanda d'Este, arcivévodu a následníka rakousko-uherského trůnu, byl spáchán 28. června 1914 v Sarajevu, hlavním městě Bosny a Hercegoviny, a stal se záminkou k vyhlášení války Srbsku. Je považován za jednu z příčin vypuknutí globálního válečného konfliktu, který probíhal od roku 1914 do roku 1918 a jenž dnes nazýváme první světovou válkou.

V první světové válce bylo zabito nebo zemřelo na zranění a nemoci třicet dva pocinovických a orlovických mužů. Z popudu Družiny československých válečných poškozených jim byl 29. června 1928 v Pocinovicích odhalen pomník. Zhotovil jej akademický sochař Gloss z Klatov. Na jeho financování se podílela obec, spořitelna a záložní spolek Kampelička, Sokolové, hasičský sbor a občané formou veřejné sbírky.

Nejvíce ztrát na lidských životech mezi pocinovickými bojovníky měla na svědomí ruská fronta. Padl tam Jan Kocián*1881 z č.p.103, Václav Jiříkovic*1895 z č.p.10, Jan Jehlík*1873 z č.p.119, Josef Jiříkovic*1892 z č.p.148, Ondřej Strnad*1887 z č.p.104 a František Strnad*1889 z č.p.30. U Zborova padl obchodník Jan Toman*1886 z č.p.1, který se do Pocinovic přizemil ze Strážova. V ruském zajetí zemřel Karel Jehlík*1883 z č.p.18. Na srbském bojišti padli Václav Strnad*1879 z č.p.106 a Jan Král*1894 z č.p.182. Na italské frontě byli zabiti švec Josef Jiříkovic*1888 z č.p.10 a Václav Šimeček*1891 z č.p.101. František Strnad*1883 z č.p.55 zemřel v Itálii na tyfus. Antonína Matka*1875 z č.p.6 zabil šrapnel. Františkovi Domkovi*1880 z č.p.37 na Těšínsku ustřelili obě nohy a ten následkům těžkého zranění podlehl. V Albánii zemřeli na malárii krejčí František Boublerle*1874 z č.p.44 a hostinský František Strnad*1875 z č.p.72. Hostinský Jiří Sazama*1877 z č.p.138 zemřel na střevní katar a Josef Sazama*1894

z č.p.87 v nemocnici ve Welsu v Horním Rakousku podlehl tuberkulóze kostí. Na následky válečných útrap doma zemřeli Václav Jarý*1888 z č.p.127, Karel Pavlík*1877 z č.p.102 a rolník Josef Veselák*1869 z č.p.49. Ve válce dále zahynuli bratři Jakub*1883 a Václav*1893 Květonovi z č.p.24, František Sazama*1898 z č.p.87, Václav Veselák*1889 z č.p.98, Jakub Mráz*1897 z č.p.171 a Josef Petrák*1878. Nejmladším z pocinovických válečných obětí byl Václav Jehlík*1899 z č.p.116, který zemřel v roce 1918 v Rumburku. Z Orlovic pocházeli Alois Blažek*1893, Jakub Švejda*1891 a František Bayerl*1898. Čest jejich památce.

Varhaník Hanibal a starosta Hronek

Orel byl v době první republiky po České obci sokolské druhou největší sportovní organizací. Název převzal od slovinských katolických tělocvičných spolků a v práci s mládeží soupeřil se Sokolem a Svazem dělnických tělocvičných jednot. Svoji činnost stavěl na křesťanských základech.

V Pocinovicích místní katolíci založili Orla v listopadu 1920, tedy o necelé dva roky později než tak učinili zakladatelé Sokola. Mimo pravidelná cvičení uspořádali jeho členové v pronajatém sále hostince č.p.72 U nádraží i svoji první silvestrovskou zábavu a první divadelní představení. O rok později se přestěhovali do hostince č.p.59 U Křížů. Náčelníkem, cvičitelem a divadelním režisérem se stal Josef Sazama z č.p.154 U Varhaníků. Josef Sazama se narodil v roce 1902 svobodné matce Marii Sazamové. Po svém nevlastním otci, který byl vysoké postavy, převzal přezdívku Hanibal. Oženil se s Marií Pavlíkovou z č.p.179, se kterou měl dvě děti, Marii a Františka. Bohumil Faul z č.p.142, člen diecesní pastorační rady, ho v roce 1970 popsal jako „*člověka bystrého, s vrozenou dávkou inteligence, který se sám naučil hře na varhany a v této se stále zdokonaloval, člověka statečného a obětavého, který celá léta stál v čele katolického hnutí v obci.*“ Přesto Josef Sazama, ač kostelní varhaník a starosta obce, musel čelit nevráživosti ze strany místního duchovního správce faráře Ludvíka Stibrála. Ten mu vyčítal mimo jiné i jeho nemanželský původ, vydání kostelního zpěvníku bez církevního schválení a podjatě kritizoval jeho politickou činnost. Nazýval jej nedoukem a pokoušel se ho funkce varhaníka zbavit, což se mu na krátký čas podařilo. Žárlil také na svého kolegu loučimského faráře Pařízka a podezíral Sazamu, že mu chodí donášet a tím pádem se tak „*pocinovické novinky čili klepy dostávají na loučimskou faru dříve než k němu*“. Nutno podotknout, že se farář Stibrál netěšil v obci zvláštní oblibě. Říkalo se mu trefně Stabral, pro jeho nepřiměřené finanční nároky za poskytnuté duchovní služby. Před Josefem Sazamou hrál v kostele na varhany Matěj Meloun z č.p. 26, který byl v roce 1896 jmenován řídícím kůru a chrámové hudby. Když ze zdravotních důvodů rezignoval dosavadní starosta Bedřich Kalivoda, byl 24. dubna 1933 zvolen pocinovickým starostou Josef Sazama. V březnu roku 1935 se Josef Sazama účastnil schůze starostů domažlického okresu v Domažlicích. Poté jel ve večerních hodinách na kole ve sněhové vánici do Loučimi, aby tam u příležitosti konání svaté misie hrál v kostele na varhany. Promáčený během bohoslužby prochládl a po týdnu zemřel. Posledním pomazáním byl zaopatřen jedním z otců misionářů.

Starosta Jakub Sazama, vulgo Hronek, rovněž nepocházel z manželského lože, povahovými rysy se však od Josefa Sazamy výrazně lišil. Narodil se 13. září 1860 mlynářské dceři Marii Drobičkové. O rok později se s ní oženil Jakub Sazama z č.p.22 U zadních Hronků a malého Jakuba legitimoval. Řečeno dnešní terminologií osvojil. Po deseti letech jeho matka ovdověla a podruhé se provdala za mlynáře Jana Blahníka z Chodské Lhoty. Jakub později převzal hospodářství a musel si vést dobře, když si ho pocinovičtí občané v roce 1896 vybrali za starostu. V posledních letech starostování se bohužel začal vlastní vinou dostávat do problémů. Farář Jan Krejsa se o něm vyjádřil, že je to „*člověk velmi domýšlivý a velmi hrubý, pítí nesmírně oddaný a při všech těchto nectnostech ještě nadává, pere se a thuče sklenice*“. Pan farář, nespokojený s tehdejší morálkou svých farníků, na starostu často leč bezúspěšně apeloval, aby netrpěl pozdních nočních toulek, tak zvaných přástek, při nichž mládež při harmonice tančí a pak, když jde domů, huláká a ruší noční klid. Noční klid byl prý narušován i samotným starostou a jeho kumpány, nedbajících policejní hodiny. Starosta Sazama se snažil naplnit obecní pokladnu například zavedením kontroverzního poplatku, kterému se říkalo pивní krejcar. Tento poplatek se týkal množství piva, které prošlo hostincem a obce ho mohly využívat od roku 1864. Pod Sazamovým vedením se obec neúměrně zadlužila, v účtech vládl nepořádek a tak byl v roce

1907 sesazen. V čele nespokojenců stál poštmistr Gilbert, hostinští Schleiss a Kříž a velitel hasičů Václav Květon, řečený Koskuba. O Szamově přehnaném sebevědomí svědčí jeho oblíbený výrok: „*Můj klobouk je chytřejší než všichni lidi ve vsi*“. V zájmu objektivity je mu nutno přiznat i některé obci prospěšné skutky. Na základě společenské smlouvy ze dne 17. července 1898 byl u krajského soudu v Plzni zapsán „*Spořitelní a záložní spolek Raiffeisenův v Počinovicích, společenstvo s omezeným ručením*“. Jakub Szama se stal prvním předsedou jeho představenstva, do kterého byli dále zvoleni Jiří Szama, Filip Franěk, Matěj Mejchar a Václav Veselák. Později se tento spolek přeměnil na družstevní záložnu neboli kempeličku se sídlem v č.p.38.

Transverzálka

Není třeba pochybovat o tom, že stavba Českomoravské transversální dráhy, vedoucí z Horažďovic-předměstí přes Sušici do Domažlic, měla nejen pro Pocinovice dalekosáhlý hospodářský a kulturní význam. Mnoho pocinovických gymnazistů je jí vděčno, že jim umožnila studovat v Domažlicích nebo Klatovech. František Steyer, vulgo Cihlář, z č.p.206 nebyl sám, kdo dojížděl vlakem za prací až do plzeňské Škodovky. Našlo se však hodně takových, kteří se stavbou železnice nesouhlasili, nebo se jí dokonce báli. Kupříkladu v nedaleké Dubové Lhotě z tohoto důvodu začaly vlaky stavět až po padesáti letech od zahájení jejího provozu. Časté krádeže a poškození trati a železničního zařízení donutily c.k. okresní soud ve Kdyni v roce 1895 k vydání přípisu, v němž se obce žádaly, aby upozornily občany a zejména školní mládež na trestní následky takového jednání.

Vyměřovat se v Pocinovicích započalo na jaře 1885. Se stavbou spojené vyvlastňování pozemků se ne vždy setkávalo s porozuměním vlastníků. Železnici musela v Pocinovicích ustoupit i dvě stavení a to č.p.52 a č.p.118. Rychlé tempo stavby, započaté na podzim roku 1886, vyžadovalo velké množství dělníků. Jen v úseku Janovice-Domažlice jich našlo vítané pracovní příležitosti na dva tisíce. V dubnu 1887 je doplnily ještě dvě stovky italských barabů, což byli specialisté na práci s kamenem, ražbu tunelů a stavění železničních mostů. Dva z nich, bratři Isidor a Giovanni Rizzi, pocházející z italského Udine, se přišelili do Smržovic. Na své si přišli i místní obchodníci a hostinští. Mlynářka ze Stříbrného mlýna, v jehož těsné blízkosti koleje vedou, si otevřela výčep piva a své hosty, pracující na dráze, navíc úspěšně obírala v kartách. Zahájení pravidelného provozu na této trati se původně plánovalo na výroční den císařových narozenin 18. srpna 1888. Z technických důvodů však bylo odloženo až na pondělí 1. října 1888. Podle dobového jízdního řádu jezdily osobní vlaky třikrát denně. Z Domažlic směrem na Klatovy vyjížděl první spoj v 01.55, pak 08.22 a poslední v 15.55. O celkem bezproblémovém průběhu stavby podával svým čtenářům pravidelné zprávy domažlický týdeník Posel od Čerchova. Větší rozruch způsobily pouze dvě se stavbou související události. V Loučimi začátkem února 1887 spáchala sebevraždu manželka vedoucího jedné z pracovních čet. Život si vzala v té době značně neobvyklým způsobem, totiž použitím dynamitu. O týden později se bez zjevného důvodu ve své kanceláři ve Kdyni zastřelil podnikatel Heřman Hocke z Prahy, jehož stavební firmě byl svěřen úsek Kdyně-Janovice.

Prvním přednostou stanice v Pocinovicích se stal Václav Tausch z Měcholup, který současně vykonával funkci poštovního expedienta. Pro všelijaké malverzace čili zpronevěry ho však v roce 1892 z funkce přednosty odvolali a za trest přeložili do Klatov. Na jeho místo byl jmenován Alois Hofmeister, pocházející z Rožmitálu. V roce 1899 nastoupil Josef Sobotka, který zemřel v roce 1910 ve věku čtyřiceti let.

Železniční doprava si v Pocinovicích vyžádala také své lidské oběti. V neděli 17. prosince 1911 na nádraží v Pocinovicích zpozorovali, že vlak, přijíždějící od Klatov okolo sedmé hodiny večerní, má sklo jedné lucerny rozbité a visí na ní mužský klobouk. Ve zlém předtuše se vydali pěšky zpět po kolejích, až našli mrtvé tělo. Šetřením se zjistilo, že se jedná o Václava Kuličku z Miletic č.p.29, který se vydal do Pocinovic za účelem výměny holuba. Posílněn v jednom z místních hostinců se večer potmě navracel domů, máje v kapse kabátu plátěný pytlík s holubem. U železničního přejezdu na silnici k Běhařovu byl zachycen projíždějícím vlakem a několik metrů jím vláčen. Ačkoliv utrpěl četná zranění, kterým okamžitě podlehl, holub v jeho kapse vyvázl z nehody živý a nezraněný.

Úkladná vražda v roce 1897

O tom, že spravedlnost bývá někdy slepá, se měli možnost, stejně jako my dnes, mnohokrát přesvědčit i naši předkové. Dokládá to kriminální případ, který se udál v Pocinovicích v roce 1897. Obětí násilného trestného činu se tehdy stal panský lesní hajný Václav Bečvář, narozený 1831, ze samoty č.p.70 U Pavlů v Nových Pocinovicích. Dne 8. května toho roku ve večerních hodinách Václava Bečváře někdo zastřelil, když se vracel domů z Orlovic. Mrtvolu našli druhý den ráno v rybníčku poblíž samoty č.p.62 U Kohouta, kam byla pachatelem dovozena a vhozena. Policejní pes zavedl vyšetřovací komisi na místo s tratolištěm krve, kde byl nešťastník střelen sekáným olovem a oloupen o peníze a boty. Z úkladné vraždy byl podezírán Matěj Sekadlo, narozený 1846, ze samoty č.p.16 U Sekadlů. Četníci ho dopravili do vyšetřovací vazby c.k. krajského soudu v Plzni společně s jeho ženou Alžbětou, rozenou Bečvářovou z Dubové Lhoty č.p.2. Ta mu měla údajně pomáhat s odstraněním oběti. Pro nedostatek přímých důkazů však byli později oba propuštěni. Farář Jindřich Kostlivý charakterizoval Matěje Sekadla jako „*notorického pytláka a zloděje a osobu životu a majetku svých spolubližných velmi nebezpečnou*“. Veřejné mínění, že pachatelem tohoto činu je právě Matěj Sekadlo, posilovala i skutečnost, že ho v minulosti již za pytláctví a postřelení jiného hajného odsoudili ke dvěma letům těžkého žaláře, které si odpykal v Plzni Na Borech. Za zmínku určitě stojí, že byl přímým potomkem Mikuláše Sekadla, který se v roce 1690 oženil s Ludmilou Třezkovou z Pocinovic. Ten jako jediný z pocinovických sedláků nebyl po potlačení slavné chodské rebelie perzekuován, a to údajně pro projevenou loajalitu k vrchnosti během povstání. To by mohlo částečně vysvětlovat, proč jeho potomek neoplýval právě kladnými charakterovými vlastnostmi. Ovšem špatná pověst sama o sobě jako důkaz viny nestačí. Nakonec se pocinovičtí občané museli vyrovnat s tím, že pachatel tohoto zločinu nebyl nikdy usvědčen a po zásluze potrestán.

Delikventi

Co se kriminality týče, byly na tom Pocinovice v minulosti podobně jako všechny okolní vesnice. Jednalo se ponejvíce o drobné krádeže, výtržnictví, žebrotu a potulku, nactiutrhání, porušování různých předpisů a nařízení a maření úředních výkonů. Z dnešního pohledu se jeví kuriózními přečiny, vyšetřované v dubnu 1878 domažlickou policií, jako například „*rušení pokoje, noční hýření, znečištění kostela nebo přestupek proti řádu čelednímu*“. Provinilci se trestali pokutami nebo vězením v trvání od 12 hodin, několika dnů, týdnů až měsíců. Tresty bývaly často zostřovány pústy, tvrdým ložem, popřípadě temnicí. Pomocí trestních listů podávaly soudy informace o rozsudcích domovským obcím delikventů.

Výroční trh, který se konal v pondělí 15. června 1874 ve Kdyni, navštívil také Václav Mužík z č.p.131. Domů se vrátil s tržnou ránou na hlavě, způsobenou sklenicí v ruce známého násilníka Antonína Kolbeka z Chodské Lhoty. K bitce došlo kvůli dva roky nevyřízeným účtům z tancovačky v Běhařově, které se Václav Mužík tehdy aktivně zúčastnil. Týdeník Posel od Čerchova v březnu 1880 přinesl zprávu, v níž se uvádí, že devatenáctiletý Václav Kohout z č.p.44, řečený Kubáček, střílel v noci na návsi z revolveru a při tom dvakrát prostřelil okno světnice v č.p.60. Pekařský pomocník František Čížek z č.p.139 dne 16. ledna 1896 ještě s jedním komplicem přepadl a oloupil v Praze v Kozí ulici šedesátiletou krámskou Annu Herzigovou, za což byl odsouzen k třem letům těžkého žaláře. Potíže se zákonem měl v roce 1905 rolník Josef Veselák z č.p.49. Nevíme sice o čem se přesně jednalo, ale jeho čin byl kvalifikován jako „*zabránění výkonu*“. Dostal za něj 24 hodin vězení s jedním pústem. V téže roce byl potrestán ještě čtyřmi dny a jedním pústem a rok nato 48 hodinami vězení. Za maření exekuce odsoudil kdyňský okresní soud v roce 1908 Sebastiana Faula z č.p.113 ke dvěma dnům žaláře s jedním pústem. Pro krádež byl asi nejčastěji trestaným už zmíněný Matěj Sekadlo. V roce 1905 dostal sedm dní, zostřených jedním pústem. Stejný trest ho potkal v roce 1907. O dva roky později byl zavřen na čtyři dny a v roce 1910 už to byl jeden měsíc. Tresty za krádeže podle § 460 se nevyhýbaly ani ženám. Například v roce 1905 dostala dvoudenní trest s jedním pústem manželka kramáře Marie Huspeková, cestářka Kateřina Jehlíková a nádenice Anna Holubová, Marie Mejcharová a Anna Sudová. Hokynářka Marie Mrázová byla v roce 1906 ze stejného důvodu potrestána deseti dny s jedním tvrdým ložem. V Praze v roce 1913 vyfasoval švec Josef Koutník z č.p.11 od vojenského soudu pět týdnů. Vyučený řezník Josef Kohout z č.p.7 se potuloval, živil žebrotou a krádežemi. Za to v různých rakouských městech od roku

1911 pravidelně dostával několikátýdenní tresty. Okresní soud ve Kdyni za stejné delikty odměnil Karla Stauberu pouze pětidenním uvězněním. Pekař František Mikuláš byl v roce 1912 odsouzen za lehké ublížení na zdraví na tři dny. Marie Stauberová, provozující prostituci, v období od roku 1911 až 1914 nasbírala sedm dvou až třídenních trestů vězení pro „*přestupek mravopoctnosti*“. Svoji živnost ovšem provozovala v Drážďanech, doma ve vsi by se s ní asi neuživila. Vášniví karbaníci byli pouze pokutováni, obvykle čtyřmi korunami. V roce 1908 se to týkalo Jana Veseláka z č.p.66, Štěpána Jarého z č.p.21, Václava Fraňka z č.p.25, Františka Pavlíka z č.p.179 a Bartoloměje Svobody z č.p.96. Za šíření zvířecí nákazy v roce 1906 platil pokutu tři koruny domkář Matěj Strnad z č.p.55. V roce 1909 byli stejně postiženi obecní pastýř Josef Veselák a domkář Václav Kohout z č.p.7.

Pro nedbalostní trestný čin stanula před soudem manželka rolníka Josefa Koskuby z č.p.47. Dne 24. června 1896 na chvíli zanechala bez dozoru kolébku s tři týdny starým synkem. Domácí prase, volně pobíhající po jejich dvoře, vešlo do světnice a pokousalo nemluvně tak, že na následky těžkých poranění okamžitě zemřelo. V listopadu 1898 se ze zločinu žhářství zodpovídala před porotou plzeňského soudu čtrnáctiletá Terezie Mařková z č.p.29. Měla se ho dopustit v šesti případech v Bystřici v hostinci Kateřiny Lieblové, kde sloužila. Na základě lékařských posudků byla pro duševní poruchu zproštěna obžaloby.

Červený kohout

Dřevěné vesnické chalupy a stodoly se velice snadno stávaly obětmi řádění červeného kohouta zvláště proto, že se ke svícení, vaření a topení používalo výhradně otevřeného ohně. Některé požáry vznikaly z nedbalosti nebo nešťastnou náhodou, jiné lidé založili úmyslně. Žhářství se však dokazovalo velice obtížně. Obavy z hromadných požárů byly jedním z důvodů, proč se někteří pocinovičtí sedláci stěhovali na samoty. Bývalo zvykem, že krajáci a pocestní, žádající o nocleh, museli večer před spaním odevzdávat hospodáři kuřácké potřeby. Varovat včas spící obyvatele před vznikajícím požárem bylo mimo jiné úkolem ponocného.

První zmínky o ničivých požárech v Pocinovicích můžeme nalézt v berní rule. Jako spálené jsou v roce 1654 uvedeny selské usedlosti Matěje Mráze a Prokopa Starého. Grunty sedláka Václava Fraňka a Martina Tůmy shořely v roce 1657, grunty Wolfganga Jehlíka, Jana Mejchara, Jana Koubka, Jakuba Čížka, Jana Bindnera a Jana Fraňka 12. dubna 1659 a grunty Jana Marka, Havla Soukupa, Matouše Matthoffa, Šimona Čejky, Matěje Kohouta, Matěje Duchka a Bartoloměje Kubovic vyhořely v roce 1667. Dne 29. května 1768 shořel Švejdův a Melounův dvůr, údajně dva nejlepší grunty v Pocinovicích. O některých dalších požárech se můžeme dočíst v obecní pamětní knize nebo dobových novinových lokálkách. Tak například na velikonoční Velký pátek roku 1864 vyhořela stavení č.p.65 U Dřevařů, č.p.57 U Švejdů z kopce, č.p.46 U Sklepáků, č.p.74 U Mrázíků, č.p.88 U Dvořáků a č.p.146 židovského obchodníka Michaela Kleina. V roce 1874 vyhořelo č.p.169 U Knolů a č.p.18 U Bejvlů. Dne 27. srpna 1885 shořela stodola Ondřeji Schlöglvi, vulgo Kalčíkovi ve Zhorních. Sedmnáct let poté, co byl v roce 1880 založen pocinovičský hasičský sbor, měli jeho členové první opravdu velkou příležitost prokázat svoji odvahu a připravenost k boji s ohněm. Po půlnoci 7. března 1897 vypukl požár ve stodole bývalého starosty Filipa Fraňka z č.p.71. Příčinu se nepodařilo objasnit. Tentýž den k večeru propukl požár nanovo a to ve stodole židovského obchodníka Hynka Lufta. Za oběť mu padla č.p.39 a č.p.40, a navíc ještě stodola, patřící k č.p.131 U Vávrů. Hasit pomáhalo jedenáct hasičských sborů z okolí. Dne 10. října téhož roku časně zrána vyhořela stodola u stavení č.p.19 U Ševců. Prudký vítr rozšířil požár na další domy. Jednalo se o č.p.18 U Bejvlů, č.p.25 U Sedlářů, č.p.30 U Špičků, č.p.31 U Martinů, č.p.32 U Hášků, č.p.33 U Krejhlů, č.p.159 U Kolářů, hospoda č.p.72 a k ní patřící selská usedlost č.p.34, domek č.p.176 a dvě stodoly, patřící k č.p.21 a č.p.23. V roce 1902 shořela z nezjištěné příčiny samota č.p.113 U Maňasa v Nových Pocinovicích. Tragickým se zdá být rok 1904, kdy v Pocinovicích vyhořely na dvě desítky domů a sedmnáct stodol. Podezření, že Václav Švejda, vulgo přední Koubek, založil požár úmyslně za účelem pojistného podvodu, se však nepodařilo prokázat. Hořet začalo dne 15. června v č.p.67 U předních Koubků. Oheň se postupně přenesl na č.p.46 U Sklepů, č.p.57 U Švejdů, č.p.59 U Křížů, č.p.63 U Kohoutů, č.p.65 U Dřevařů, č.p.71 U Fraňků, hostinec č.p.72 U nádraží, č.p.73 U Sudů, č.p.74 U Mrázíků, č.p.75 U hořejších Mařků, č.p.76 U dolejších Mařků, č.p.77 U Sojků, č.p.78 U Hajnejch, č.p.86 U zadních Szamů, č.p.87 U předních Szamů, č.p.88 U Dvořáků,

č.p.146 U Kleinů, č.p.136 U Frantů, č.p.139 U Záveskejch, č.p.168 U Dufečků a č.p.177 U Pekařů. Dne 5. září 1908 vyhořela dřevěná kaplička u Dobré Vody a v listopadu roku 1910 samota č.p.62 U Kohouta, patřící Engebertovi Stockingerovi. Na samotě č.p.13 U Kalčů ve Zhorních hořelo v roce 1908 a na samotě č.p.16 U Sekadlů 22. června 1911. V prosinci roku 1913 zničil oheň č.p.145 U Kalčů i se stodůlkou a 17. května 1923 vyhořela samota č.p.45 U Vítků. Při hašení požárů na samotách se hasiči potýkali hlavně s nedostatkem vody. Dne 5. září 1926 někdo založil oheň ve stodole Jana Faula z č.p.36 a s ní shořela i vedle stojící stodola Jana Kříže z č.p.75. V listopadu téhož roku vypukl požár ve mlýně Krištofa Drobičky, jemuž za oběť padla stodola s veškerými zásobami a nářadím. 31. leden 1931 se stal osudným stodole na samotě U Vítků. Nově postavenou stodolu v srpnu opět někdo zapálil, zrovna když se hospodář Václav Touš chystal k výmlatu. Dne 20. června 1931 v noci vyhořela zemědělská usedlost č.p.69 U Mrvy v Nových Pocinovicích. V témže roce zakoupila obec pro hasičský sbor motorovou stříkačku od firmy Mára z Tábora. V roce 1932 vyhořel starý chudobinec č.p.133 a domek č.p.183 Františka Huspeka.

Loutkoherci

Rozvětvený rod Dubských z Kaňku u Kutné Hory patří k nejznámějším českým loutkářským dynastiím. Jedním z prvních je zmiňován Václav Dubský, který předváděl stínohry již v roce 1787. Z tohoto rodu pocházel i ve své době velice populární Prokop Dubský (*1855+1921), působící na Českobudějovicku. Byl synem Václava Dubského (*1814) a Marie, r. Hovorka (*1815) z Vítovi. Na turné po Chodsku v létě roku 1880 navštívila kočovná společnost jeho otce také Pocinovice. Umělci se ubytovali v rodině Josefa Cintrhova v č.p.53 U Kubáčků. Dne 26. srpna Prokop Dubský uzavřel v pocinovickém farním kostele svaté Anny manželství s Barborou Kočkovou (*1856), dcerou komedianta Františka Kočky a jeho manželky Anny, r. Dubský z Mirotic u Písku. Snoubenci si za svědky pozvali pocinovického kostelníka Aloise Trnku a řídícího učitele Matěje Tichého. Prokop Dubský byl také vynikajícím atletem. Při produkci v Domažlicích v létě 1886 jako „rychloběžec“ dokázal přeběhnout horní náměstí 17 krát za 28 minut. Pro zajímavost je možno uvést, že manželka Antonína Dubského, loutkáře z vltavskotýnské větve rodu Dubských, Albína Eleonora byla vnučkou nejznámějšího českého loutkáře Matěje Kopeckého (*1775+1847). Jaké divadelní kusy se tenkrát v Pocinovicích dávaly, se už asi nikdy nedozvíme. Dá se však předpokládat, že to byly některé z kdysi populárních her českých loutkářů jako například Posvícení v Hudlicích, Johannes doktor Faust, Oldřich a Božena, Loupežníci na Chlumu nebo Mlynář a jeho dítě. Pocinovické obecenstvo bavili jejich oblíbení hrdinové Český Honza, Kašpárek, Škrhola a řada dalších.

Izraelité

Postavení židů, dříve nazývaných izraelité, v českých zemích významně ovlivnily zákony vydané císařem Josefem II. v osmdesátých letech 18. století. V roce 1781 jim byla zrušena povinnost nosit zvláštní označení a povoleno mimo jiné provozovat obchod se střížním, kupeckým a smíšeným zbožím. Židé také mohli navštěvovat všechny typy škol. Právní reforma z roku 1784 podrobila židy stejné jurisdikci, jaké podléhali křesťané. V rámci germanizačních snah byli od roku 1787 židé povinni užívat německá rodinná i osobní jména. Cílem reformy nebylo zajistit pro židy rovnoprávnost, ale začlenit je do reformovaného a centralizovaného státu takovým způsobem, aby mu byli co nejužitečnější. Plnou rovnoprávnost získali židé v rakouské monarchii až roku 1867 vyhlášením tak zvané prosincové ústavy. Židovské děti za Rakouska a i později navštěvovali pocinovickou školu společně s ostatními a učili se podle stejných učebních osnov vyjma náboženství, které je každých čtrnáct dní přijížděl vyučovat rabín ze Kdyně.

Nejstarším ze tří pocinovických židovských obchodníků bratrů Kleinových byl Josef Klein, narozený v roce 1804. Hokynářství č.p.133 postavili jeho rodiče někdy po roce 1800. Josef Klein měl se ženou Kateřinou syna Michaela, který později tento obchod prodal Hynkovi Sachsovi a přestěhoval se do č.p.1. Obchodník Hynek Sachs, narozený roku 1842, zde nějaký čas hokynařil a potom stavení č.p.133 pronajal bývalému hraběcímu lovcímu Václavovi Strejcovi z Drslavic. Nakonec dům č.p.133 koupila obec a zřídila v něm obecní chudobinec. V roce 1917 zde například zemřel šestasedmdesátiletý obecní chudý Matěj Faul z č.p.6. Když v roce 1932 chudobinec vyhořel, tak č.p.133 dostala novostavba pekaře Václava Zetka.

Syn Josefa a Kateřiny Kleinových z č.p.133 Michael se narodil v roce 1845. Jeho manželka Anna pocházela z Merklína. Přibližně od roku 1880 provozovali hokynářství v č.p.1. Devět z jejich dětí se dožilo dospělosti. V roce 1911 se rodina přestěhovala do Klatov. Po Kleinových tu obchodoval Jan Toman ze Strážova, který padl v první světové válce. Vdova Emilie se v roce 1922 provdala za Jana Cudlmana z č.p.74.

Od sedláka Václava Cintrhofa, narozeného v roce 1818, koupil usedlost č.p.39 židovský obchodník Salamon Luft se ženou Kateřinou. Syn Hynek se jim narodil v roce 1856. Jeho manželka Adelheit pocházela ze Všerub. V roce 1897 stavení i se stodolou vyhořelo. Od roku 1900 měl v č.p.39 obchod se smíšeným zbožím Václav Veselák, pocházející z č.p.183, a v roce 1910 Václav Jehlík z č.p. 18 rozšířil sortiment o uhlí.

Prostřední z bratrů Kleinových Matěj, narozený v roce 1810, si s manželkou Rosálií postavili obchod se smíšeným zbožím č.p.165 někdy okolo roku 1845. Po nich převzal živnost syn Vilem, narozený v roce 1846, s manželkou Terezií, rozenou Gottliebovou. Než byl dům demolován, bydlely v něm rodiny kovářů Matěje Sazamy a jeho syna Václava, narozeného v roce 1893.

Před rokem 1700 vlastnil č.p.58 rod Koutníků z Chodské Lhoty, jejichž předek Jiří Koutník si v roce 1695 vzal mlynářskou dceru Dorotu Veselákovou z Veselákova mlýna. Poslední z tohoto rodu Jakub Koutník zemřel v roce 1864. Dům pak získal židovský řezník Abraham Wachtl společně se svým švagrem Hermanem Lažanským z Běhařova. Po Abrahamovi Wachtlovi a jeho ženě Barboře, rozené Lažanské, jej zdědil syn Sigmund, narozený v roce 1881. Oženil se s Efrosinou Blochovou a zabýval se obchodováním s dobyt看em. Na půdě jejich domu byla židovská modlitebna. Syn Max, nejmladší z pěti sourozenců, narozený v roce 1906, si vzal křesťanku Barboru Novákovou z Janovic a z tohoto důvodu byl deportován až v roce 1944. Roční pobyt v koncentračním táboře se mu podařilo přežít.

Přibližně v polovině devatenáctého století postavil č.p.146 nejmladší z bratrů Kleinových Jakub, narozený v roce 1813. Syn Jakuba a Barbory Kleinových Michael měl s manželkou Bettinou, dívčím jménem Gottbachovou, celkem dvanáct dětí. Rodinu provázela řada neštěstí. Například jim obchod v roce 1864 úplně vyhořel. To samé se opakovalo v roce 1904. Artur Klein, narozený v roce 1884, s manželkou Emou a dětmi Karlem, Josefem a Adélou zahynuli v roce 1944 v Osvětimi.

Zlatá jáma

Ti, kteří se domnívají, že původ názvu obce Pocinovice má co do činění s těžbou cínu se určitě mýlí, a to z prostého důvodu. Cínonosné horniny se totiž v této oblasti, na rozdíl například od Slavkovského lesa, nevyskytují. Co se však v okolí Pocinovic prokazatelně odjakživa těžilo, byla železná ruda. Míst, kde v minulosti probíhala těžba, najdete mnoho. Nejznámější je národní technická památka Zlatá jáma, ležící na vrcholu kopce Jezvince poblíž osady Orlovice. Zde těženy minerál pyrit, jinak také sulfid železnatý, byl dříve některými lidmi mylně považován za zlato. Odtud tedy pojmenování Zlatá jáma. Vytěženou rudu museli lhotečtí a pocinovičtí sedláci v rámci svých robotních povinností vozit ke zpracování do Pece pod Čerchovem, kde se nacházela ve své době největší vysoká pec na Chodsku. V roce 1807 ji však majitelé panství Stadionové přestavěli na sklárnu. To znamenalo konec těžby ve Zlaté jámě. Železnou huť provozovali v sedmnáctém století na svém panství Horšovský Týn i Trauttmansdorfové. Stopy po jedné z metod, kterou při těžbě rudy dělníci používali, jsou patrné na stěnách jámy dodnes. Tento prastarý postup se v hornické terminologii nazývá sázení ohněm. U stěny jámy se zapálila hranice z polen. Vzniklým žářem skála popraskala a dala se tak snadněji lámat pomocí železka a mlátku.

Chodové se proti povinnosti vozit rudu do Pece často vzpírali. Stalo se tak kupříkladu v letech 1766 a 1774. Poukazovali hlavně na to, že vrchnost těží rudu na jejich pozemcích bez jakékoliv náhrady. Mluvčí nespokojených sedláků Jakub Hubený z Pocinovic č.p.32, řečený Hášek, byl údajně za trest vykázán z panství. Nebylo to však natrvalo, protože se do Pocinovic vrátil a tam v roce 1818 zemřel, doživ se požeňnaného věku osmdesáti jedna let.

Přes sto let ústně tradovanou lidovou pověst o důlním neštěstí ve Zlaté jámě zachytila v jedné ze svých povídek chodská spisovatelka Hana Štěpánková, rozená Šedlbauerová z Maškova mlýna. Racionální jádro této pověsti potvrzují matriční zápisy. Dne 8.ledna 1801 zahynuli při závalu v „*Eissenbergwerku*“ tři pocinovičtí občané. Devatenáctiletý svobodný horník Jakub

Švejda z č.p.85, rovněž devatenáctiletý chalupnický synek Václav Čejka z č.p.6 a třidvacetiletý Martin Strnad z č.p.57, který po sobě zanechal manželku Annu s roční dcerkou Marií.

V okolí Pocinovic se také nachází velké množství lomů a lomečků na kámen a písek. Některé z nich vznikly při stavbě železnice v letech 1886 až 1888. Během první světové války firma staňkovského obchodníka Františka Krejzy těžila pod vrchem Pohoří železnou rudu, která byla po železnici dopravována ke zpracování do Vítkovických železáren. Této pracovní příležitosti využilo mnoho mužů z okolí, kteří se tak vyhnuli branné povinnosti a s ní spojeným pobytem na frontě. S koncem první světové války skončila i těžba železné rudy v Pocinovicích, neboť přestala být rentabilní. Z kamene, těžného poblíž samoty U Krocárů, vyráběla před první světovou válkou plzeňská firma Cingroš pomníky. V lese nad samotou U Vítků se nachází lom, jehož zatopením vzniklo velice romantické lesní zákoutí se skálou a jezírkem, které by turisté při návštěvě Pocinovic určitě neměli opomenout.

Poutní místo Dobrá Voda

Pouť (ze staročeského *Púť*) znamená cestu za účelem návštěvy poutního místa, majícího náboženský význam. Poutní místo je místo, které se díky určitému tradovanému zázraku stalo cílem pouti. Smysl pouti spočívá v uctění stopy zázraku, případně k poprošení Boha či světce o uzdravení nebo v poděkování za zázračné uzdravení. Každoročně se konávaly poutní slavnosti v místních kostelech ve výroční den vysvěcení kostela nebo v den svátku patrona, jemuž byl kostel zasvěcen. Místo pouti se stávalo centrem společenského života. Proto se k poutní slavnosti přidružoval i zábavní program. Po místech poutí kočovali komedianti a kramáři, často společně s kočovným divadlem s náboženskými i světskými tématy. Největší rozkvět poutí nastal v době baroka. Zvláštní, Bohem omilostněná místa, se těšila pozornosti poutníků již od počátků křesťanství. V 18. století se zbožné poutě staly jedním z typických projevů barokní zbožnosti, díky níž se v očích tehdejšího člověka obyčejná krajina proměnila v krajinu zázraků, posvátných míst a léčivých studánek. Zdrojem útěchy se stal Bůh, k němuž se bylo možné s důvěrou obrátit prostřednictvím Panny Marie či jiných světců. Poutní místo bývalo zahrnováno množstvím votivních darů jako například svatými obrázky, svícemi, stříbrnými a zlatými mincemi, věnovanými poutníky z vděčnosti za vyslyšení jejich proseb. Na poutních místech se často stavěly kaple, zasvěcené většinou Panně Marii Bolestné, jejíž kult se tehdy velmi rozšířil. Nedílnou součástí poutních míst byly obvykle i studánky s léčivou vodou a křížové cesty. Jednotlivá zastavení sloužila k modlitbě a meditaci, kterou se měl poutník připravit na návštěvu posvátného místa. Poutníci navštěvovali poutní místa sami nebo v procesích, pořádaných farností nebo místním bratrstvem. Rituál návštěvy poutního místa spočíval v přijetí svátostí (zpověď, přijímání) a v modlitbě před milostnou sochou nebo obrazem. Na závěr se nakupovaly upomínkové předměty v podobě svatých obrázků, růženců, sklenic, talířků a hrnečků, obvykle vyzdobených obrázkem poutního místa. Pouť přinášela kromě duchovního zážitku také možnost k vybočení ze stereotypu všedního života a příležitost k setkávání se s lidmi z blízkého i dalekého okolí. Mít poutní místo znamenalo pro obec vedle zvýšení prestiže i značný ekonomický přínos.

Takovýmto poutním místem je i Dobrá Voda nad Pocinovicemi. Pravděpodobnými patrony kaple byli vlastníci panství Stadionové. Jisté je, že kapli vybavili nejen záduším, ale i pozemkově. To se mohlo stát někdy okolo roku 1800, kdy se připravovala a v roce 1806 dokončila stavba pocinovického kostela. Později vedli místní duchovní správci o pozemky okolo kaple s obcí neúspěšně spory, a to hlavně pro absenci písemných důkazů. Správa zádušního jmění kaple přešla v roce 1889 do rukou obce, což vedlo k dalším sporům s místním farářem, který vytýkal správnímu výboru hlavně nevedení účtů, rozprodávání votivních darů (svíček) židovským obchodníkům a propíjení takto získaných prostředků. Duchovní si navíc stěžovali na hluk rušící bohoslužby. Ten byl způsobován hudbou a trhovci v blízkosti kaple při poutních slavnostech. Dalším vodítkem pro odhad stáří tohoto poutního místa je skutečnost, že Dobrou Vodu znázorňují až císařské otisky stabilního katastru z roku 1837 (Dobrawoda). Na Müllerově mapě z roku 1720 ani na mapách prvního vojenského mapování z roku 1768 ji nenajdete. Na rozdíl například od kaple svaté Margarety nad Dlažovem, zakreslené již v roce 1720. Pocinovický farář Václav Knetl uvádí ve farní kronice opis několika písemných svědectví o zázračném uzdravení po návštěvě Dobré Vody. Nejstarší z nich je datováno rokem 1816.

Jako každé poutní místo má i Dobrá Voda svoji legendu, vyprávějící o staré slepé kobyle, které stříkla voda ze studánky do oka a té se vrátil zrak. Svědkem zázraku se stal sedlák, který koně na pastvině hledal. Později byla u léčivého pramene postavena dřevěná kaple. Dne 16. července 1867 zemřela šedesátitýřletá Dorota Blahníková, rozená Blahníková z Chodské Lhoty č.p.98, vdova po Janu Blahníkovi z Pocinovic č.p.105. Zbožná žena ve své závěti zanechala na opravu kapličky 150 zlatých. Její velkorysý čin motivoval řadu dalších dárců. Vzhledem ke značně zchátralému stavu stavby se namísto oprav obec rozhodla postavit zcela novou zděnou mešní kapli. Se stavbou se začalo v roce 1872. Podrobné informace o jejím průběhu a s ní spojených slavností přinášel domažlický list Posel od Čerchova. V sobotu 8. června přivezli sedlák Josef Marek a hostinský Šimon Kronforst na vyzdobeném voze z Domažlic základní kámen. Před Loučímí byli slavnostně uvítáni a banderíí střelců s hudbou doprovázeni do Pocinovic a odtud na staveniště k Dobré Vodě, kde základní kámen převzali dělníci stavitele Ondřeje Martínka. Večer zaplál na kopci Pohoří slavnostní oheň. Druhého dne, v neděli 9. června základní kámen vysvětil pocinovický farář Jan Vazač za asistence loučimského faráře Karla Floriána a dlažovského farního administrátora Josefa Křížka. Na základní kámen kromě duchovních poklepali také pocinovický starosta Jiří Blahník, zástupci přířazených obcí Josef Stuber, starosta Orlovic, a hadravský radní Jan Bayerl, učitel Matěj Tichý a stavitel Ondřej Martínek. Slavnosti svěcení se zúčastnilo mnoho procesí, mimo jiné i procesí z bavorského Neukirchenu. Osmiboká stavba v novorenesančním stylu, krytá kopulí s lucernou, je dílem domažlického rodáka Ondřeje Martínka, stavitele z Plzně, jehož bratr Jakub byl v té době podučitelem v Pocinovicích. Na urychlené dokončení stavby vyvíjela veřejnost značný tlak a tak například zvon, dar manželů Barbory a Martina Kronforstových z č.p.121, byl zavěšen až den před slavností vysvěcení kaple. Podobně na poslední chvíli přivezli i oltářní obraz Panny Marie Sedmibolestné od plzeňského malíře Josefa Leby, dar Josefa Pretla, sedláka z Hadravy č.p.5. Svícny a lampu věnoval Václav Nejedlý z č.p.68. Na stavbu finančně přispěli také obce Orlovice, Hadrava a Dešenice. Značnou sumu věnovali občané formou veřejné sbírky. Slavnost svěcení se konala 12. října 1873 za účasti velkého počtu procesí. Podle dobových svědectví se tu sešlo dnes neuvěřitelných deset tisíc lidí. Kapli Panny Marie Bolestné vysvětil pocinovický farář Jan Vazač za asistence místního rodáka domažlického kaplana Ondřeje Veseláka.

V roce 1883, kdy již byl druhým rokem farářem v Pocinovicích Ondřej Veselák, se Dobrá Voda dočkala jím vysněné křížové cesty. Už rok předtím postavil kameník Pavel Baštář z Boříkova u Kolince žulové sloupky s železnými křížky. Obrázky křížové cesty, chráněné plechovými dvířky, namaloval malíř Korombach z bavorského Mnichova. V roce 1883 se konala v Pocinovicích svatá misie. Při této příležitosti byla dne 15. srpna otcí misionáři Františkem Masopustem od svatého Kajetána v Praze a Josefem Patzeltem ze Svaté Hory u Příbrami křížová cesta vysvěcena, včetně nového oltářního obrazu Panny Marie, pomocnice křesťanů, darovaného nájemcem běhařovského dvora Václavem Strouhalem, který si při čištění revolveru těžce poranil oko a málem ztratil zrak. Obraz namaloval Jan Herzog, akademický malíř z Plzně, tentýž autor obrazu svaté Anny, objednaného pro pocinovický kostel za faráře Tomáše Huttara. Na cestě k Dobré Vodě byl z iniciativy faráře Veseláka postaven i nový kamenný most.

Dřevěná kaplička nad léčivým pramenem vyhořela v noci na 5. září 1908. Obecní lesní hajný Matěj Straka z č.p.51 předchozího večera zřejmě opomenul zhasnout svíce, zapálené poutníky. V kapli se nacházelo velké množství votivních darů, většinou svíček a na dřevě malovaných obrázků. Vyhořelou kapličku pak nahradila nová zděná kaple. V roce 1913 provedl nýrský klempíř Jan Kolář výměnu plechové krytiny na mešní kapli. Obrazy křížové cesty v roce 1916 restauroval akademický malíř Martin Matouš z Prahy 3. Ale údajně již v roce 1918 vykazovaly značné poškození a měly vybledlé barvy. Současné obrázky byly instalovány v osmdesátých letech minulého století za faráře Václava Kaňáka. Sakristii ke kapli přistavěli v roce 1935.

Význačnou událostí, která zanechala u Dobré Vody trvalou stopu, je návštěva tohoto místa monsignorem Bohumilem Staškem dne 16. září 1945. Vyšehradský sídelní kanovník a pozdější probošt, poslanec Národního shromáždění Msgre ThDr.h.c. Bohumil Stašek (1886-1948) se na Chodsku proslavil vlasteneckou řečí, pronesenou na národní pouti ke svatému Vavřínečku u Domažlic v roce 1939. Nejen za to byl za války vězněn v koncentračním táboře. Lesní cesta vedoucí od kaple směrem k Běhařovu se na jeho počest nazývá stezkou Msgre Bohumila Staška.

Pojmenování je vytesáno do kamenných desek, umístěných na začátku a konci stezky při jejím vyústění na silnici z Pocinovic do Libkova.

I když se asi zašlá sláva poutí nenavrátil, přesto Dobrá Voda nezůstává opuštěna. V širokém okolí nenajdete vhodnější místo k uzavření sňatku či pokřtění potomka. Nevšedně silným zážitkem je i pouhá vycházka k Dobré Vodě. A nemusí panovat ani ideální počasí.

Mlýny

Pocinovické mlýny poháněla výhradně voda, vedená mlýnskými náhony z potoka Andělka, na dolním toku nazývaného též Anděllice. Některé mlýny měli nad sebou rybník neboli nadýmačku. Andělka pramení u osady Branišov asi půl kilometru severně od Dobříkova ve výšce 630 metrů nad mořem. Devět kilometrů dlouhý tok se za Stříbrným mlýnem vlévá do říčky Chodské Úhlavy a ta zase v Úborsku do řeky Úhlavy. Berní rula z roku 1654 uvádí, že v té době byly v Pocinovicích mlýny dva, a to Veselákův a Drobičkův. Veselákův mlýn se později rozdělil a tím vznikly mlýny Přední a Zadní Veseláci. Stříbrný mlýn původně patřil k Běhařovu a měl běhařovské č.p.36. Koncem 19. století ho administrativně přičlenili k Pocinovicím a přidělili mu č.p.189. Všechny čtyři mlýny ukončili činnost nejpozději krátce po konci druhé světové války.

V roce 1654 měl sedlák Jan Veselák 50 strychů rolí, tři potahy, čtyři krávy a osm jalovic, jedenáct ovcí, sedmáct sviní a „*k tomu mlejn s dvoumi kolmi*“. Mlynář byl „*vrchnosti pod platem*“. Mlynářský rod Veseláků působil v nynějším č.p. 124 U předních Veseláků do roku 1759, kdy se dcera mlynáře Václava Veseláka Dorota provdala za Jakuba Marka z Pocinovic č.p.23. Jejich vnučka Marie Marková si vzala mlynáře Tomáše Blahníka z Blahníkova mlýna z Chodské Lhoty č.p.87. Po nich mlýn zdědila dcera Dorota, kterou pojal za manželku Václav Franc, pocházející z Loučimi č.p.6. Syn Josef se jim narodil v roce 1866 a oženil se s Annou Švejsovou z č.p.67. Manželství bylo bezdětné a tak mlýn přešel na jejich schovance Josefa Larvu z Hluboké. Ten se oženil s Marií Blahníkovou ze sousedního č.p.125.

Začátkem osmnáctého století mlel v č.p.125 U zadních Veseláků mlynář Matěj Kocián, narozený v roce 1708. Jeho Syn Bartoloměj si v roce 1763 vzal Kateřinu Blahníkovou z Blahníkova mlýna. Po Bartoloměji Kociánovi převzal mlýn Tomáš Blahník z Blahníkova mlýna č.p.89. Zakladatel nové rodové větve v č.p.125 Tomáš Blahník se v roce 1828 oženil s Margaretou Václavovicovou z Pocinovic č.p.17. Poslední mlynář z tohoto rodu Václav Blahník, narozený v roce 1910, si vzal Anežku Hynčíkovou z Branišova. Ve mlýně se přestalo mlýt již po první světové válce a jeho vlastníci se nadále živili zemědělstvím. V roce 1959 bylo veškeré mlýnské zařízení včetně vodní turbíny demontováno a bývalý mlýn byl přestavěn na obytné stavení.

V Drobičkově mlýně č.p.81 mlel v roce 1654 mlynář Martin Vobický. Mlynář Martin Drobička se v roce 1708 oženil s Margaretou Čížkovou z Pocinovic. Posledním mlynářem z tohoto starobylého mlynářského rodu byl Kryštof Drobička, který si v roce 1903 vzal Marii Hrabíkovou z Loučimi, se kterou se však později rozvedl. Po roce 1935 vlastnil mlýn mlynář Teodor Krch a po něm Josef Krondl. Mlýn domlel krátce po druhé světové válce. Bývalý mlýn v roce 1965 koupil Josef Kačer ze Zelené Lhoty, jehož dům byl zatopen nýrskou přehradou. Rybník nad mlýnem byl zrušen v sedmdesátých letech při regulaci Anděllice.

Mlynář Matouš mlel ve mlýně „*Pod kamenem*“ pravděpodobně již v první polovině šestnáctého století. Svědčí pro to nápis na nejstarším pocinovickém zvonu „*panu mlynarzi Matougovic pod kamenem*“ s letopočtem 1531. Matouš byl zřejmě donátorem zvonu, který byl před postavením kostela svaté Anny v roce 1806 zavěšen ve dřevěné kapliče na pocinovické návsi. Pojmenování mlýna pochází od blízké lokality Pod kamenem. Návsi nad mlýnem se dříve v mapách německy označovalo Am Hübel (der Hügel= kopeček) nebo česky U Fertlů, podle na něm ležící samoty Ferdinanda Budweisera. Název Stříbrný mlýn vznikl doslovným překladem německého Silbermühle. Mlýn původně patřil běhařovské vrchnosti, později byl prodán do dědičného nájmu. V roce 1770 mu bylo přiděleno běhařovské č.p.36 a byly pro něj vedeny samostatné matriky. V průběhu osmnáctého století se na mlýně vystřídalo několik mlynářů. Byli to například Jiří Kunert, narozený v roce 1753 a jeho zeť Martin Weber, Adam Holub a Valentin Kučera. Mlynáři Václavu Kronforstovi z Pocinovic č.p.121 a jeho ženě Dorotě se zde v roce 1773 narodila dcera Anna a v roce 1776 dcera Alžběta. V roce 1833 zemřel ve Stříbrném mlýně

mlynář Ondřej Mlezina, pocházející z Mrákova, který společně s bratrem Josefem od roku 1812 do roku 1829 vlastnil úborský poplužní dvůr. Karel Pavlík, syn dolnolukavického mlynáře Karla Pavlíka a jeho manželky Ludmily, rozené Fingerové, koupil v roce 1834 Stříbrný mlýn za dědický podíl z otcova mlýna od Lamberta Kacerovského. Oženil se se svojí vlastní sestřenicí Barborou, rozenou Rakovou z Prahy, a měl s ní osm dětí. Syn Josef, narozený v roce 1842, se stal otcovým nástupcem ve Stříbrném mlýně. V březnu roku 1849 jela tehdy třiatřicetiletá mlynářka Barbora Pavlíková bryčkou do Pocinovic. V místech, kde se dnes říká U pískovny, se jí splašili koně a těhotná žena utrpěla tak těžká zranění, že jim na místě podlehla. Bude asi náhodou, že takřka na stejném místě zemřel v roce 1934 při nehodě na motocyklu její pravnuk Antonín Pavlík. Zanechal po sobě čtyři děti: Oldřicha, Josefa, Romana a Zdeňku. Po tragické smrti manžela Antonína vdova Marie Pavlíková pokračovala za finanční podpory svého švagra MUDr. Josefa Pavlíka v přestavbě Stříbrného mlýna do jeho současné podoby. Na svoji dobu moderní mlýn poháněla elektrická energie, vyráběná vodní turbínou. Do provozu byl uveden v roce 1936. V padesátých letech minulého století byl znárodněn a zakonzervován. Mlynář Oldřich Pavlík pracoval ve svém bývalém mlýně jako hlídač národního podniku Západočeské mlýny a pekárny. Oženil se s Marií Stojecovou z Úborska č.p.8, která vystudovala lékárnickou fakultu. Jejich potomci jsou i současnými majiteli.

Samoty

Na mapě stabilního katastru z roku 1837 je v pocinovickém katastrálním území zakresleno pětadvacet samot. Stejný počet uvádí i výtah z berního katastru v roce 1870. Ten navíc za pocinovickou samotou považuje i Stříbrný mlýn, který ovšem měl v té době ještě běhařovské č.p.36. Je velmi pravděpodobné, že ke stěhování pocinovických sedláků na samoty docházelo až těsně okolo roku 1800, či spíše o něco později. V té době totiž probíhal na bystrickém panství emfyteutizační proces. Kupříkladu úborský poplužní dvůr získal v roce 1797 na základě emfyteutizační smlouvy Wenzl Nowak, který ho však již po pěti letech prodal. Emfyteuze je feudální forma dědičného nájmu půdy, většinou navždy. Vrchnost se tímto způsobem snažila zainteresovat nájemce na větší efektivitě obdělávání půdy. Emfyteuti, tedy ti, kteří získali pozemky do dědičného nájmu, s nimi mohli volně nakládat a také na nich stavět. Všeobecnou snahou bylo převádět robotní povinnosti poddaných na peněžní plnění. Na samotách dostávaly nové domy popisná čísla, která jejich majitelé měli původně ve vsi. Netýkalo se to pochopitelně jenom Pocinovic. Stejným způsobem vznikla například i Nová Hluboká, známá jako Vítovky.

Severně od Pocinovic po vrchem Pohoří při silnici vedoucí k Libkovu leží samota č.p.42 U Červenků. Výhled na panorama šumavských hvozdů a pod nimi ležící vesnici můžeme těm, kteří zde žili, jen závidět. Na toku říčky Andělice u silnice směrem ke Kdyni jsou dva bývalé mlýny č.p.124 a 125, kterým se říká Přední a Zadní Veseláci. Jižně od Pocinovic poblíž Hadravy se nacházejí Nové Pocinovice, našimi předky nazývané „*Jednoty*“. Často používaný název Padrtiny je odvozen od lesa, na jehož okraji jednotlivé usedlosti leží. Pojmenování lesa „*na Patertinach*“ je uvedeno v katastrální mapě z roku 1837. Nové Pocinovice sestávají ze samot č.p.171 U Kalčů v Padrtinách, č.p.126 Nejedlý, č.p.70 Pavlík, č.p.66 U Švejdy, č.p.64 U Zelenků a nejbliže k Hadravě situované č.p.69 U Mrvy. Namísto demolovaného č.p.66 postavili jeho majitelé nové č.p.199. Směrem k Orlovicím se nachází č.p.24 U Marků, č.p.113 U Maňasa a č.p.49 Nadveský. Poblíž Stříbrného mlýna stávalo dnes již zbourané č.p.206 U Cihlářů a nedaleko odtud č.p.204 U Chmelnejch v lukách. Obě tyto samoty byly postaveny až po roce 1900. Dále od Nových Pocinovic směrem k Orlovicím v lokalitě Za Šárem (v katastrální mapě z roku 1837 „*za Czarem*“) stávala samota č.p. 62 U Kohouta. Výš nad ní jsou dvě bývalé selské usedlosti č.p.16 U Sekadlů a č.p.13 U Kalčů ve Zhorních. Pod lesem, zvaným Na Hudici, se nalézají č.p.45 U Vítků a č.p.28 U Krocara. Na druhé straně za lesním hřebenem ve směru k Výrovu leží samoty č.p.50 U Havelků, č.p.179 U Matouše a č.p.155 U Václavíků. Pohodnice č.p.156 U Hellerů již dávno neexistuje. Poblíž Výrova, v lokalitě zvané Láz, se nachází seskupení tří dřívějších zemědělských usedlostí, kterým se říkalo „*Na Vejrově*“. Byla to č.p.95 U Strnádků, č.p.110 U prostředních a č.p.111 U dolejších. Nedaleko odtud, pod kopcem zvaným Čejkův vrch, jsou samoty č.p.129 U Čejků a č.p.90 Čížek.

Pojmenování po chalupě

Předtím než císařovna Marie Terezie v roce 1770 zavedla povinné číslování domů, se ve městech používalo k jejich označení domovních znamení a vývěsních štítů. Na venkově se usedlosti pojmenovávaly jmény sedláků, kteří v nich hospodařily. V případě, že se ve vsi vyskytovalo více hospodářů stejného příjmení, odlišovali se zdrobnělinami, jmény křestními, různými přezdívkami, profesí nebo funkcí. Další možnost k rozlišení poskytovala přídatná jména jako přední, zadní, hořejší, dolejší, prostřední, atd. Často se stávalo, že nový hospodář převzal s gruntem i příjmení. Některá pojmenování se udržela stovky let až do současnosti, jiná se měnila takřka s každým novým majitelem. Novější pojmenování vytlačila ta starší a ta upadla v zapomnění.

V Pocinovicích došlo k očíslování domů v lednu 1771. Číslovalo se tak, že vojenská komise obcházela vesnici a na vrata nebo dveře psala křídou v přirozeném sledu čísla. Později se čísla psala na dřevěné, plechové nebo keramické destičky, někdy přímo na omítku. Začínalo se zpravidla významnou budovou, jakou bylo například panské sídlo, hostinec, fara nebo rychta a ves se pak obešla po směru hodinových ručiček. V obcích, ležících při silnici, se začínalo prvním domem po pravé straně ze směru, kterým přijížděla vrchnost do vsi. I když vesnická stavení mají svá čísla popisná již bezmála dvě stě padesát let, udržela se tradice pojmenovávat po chalupě dodnes. Pátrat po původu těchto pojmenování je někdy docela zajímavé.

Podle příjmení sedláka, který na gruntu kdysi hospodařili, je pojmenována například samota č.p.16 U Sekadlů (*posledním z rodu byl Matěj Sekadlo, narozený 1846*), č.p.21 U předních Hronků (*Ondřej Hronek zemřel 1805*), č.p.23 U Marků (*Jakub Marek, narozený 1813*), č.p.28 U Krocara (*Martin Krocár zemřel 1844*), č.p.30 U Špičků (*Jiří Špička sedlák okolo roku 1700*), č.p.31 U Martinů (*Jiří Martinovic, narozený 1771*), č.p.42 U Červenků (*Jan Červenka zemřel 1788*), č.p.43 U Nejedlejš (*František Nejedlý, narozený 1833*), č.p.48 U Zelenků (*Jakub Zelenka zemřel 1831*), samota č.p.50 U Havelky (*Tomáš Havelka zemřel 1774*) č.p.51 U Straků (*Matěj Straka se narodil 1842*), č.p.60 U Buršů (*z příjmení Bureš, přeneseno Jaroslavem Svobodou z č.p.127*), č.p.61 U Králů (*Václav Král zemřel 1882*), samota č.p.64 U Zelenků (*Václav Zelenka zemřel 1851*), samota č.p.66 U Švejdy (*Jan Švejda zemřel 1871*), č.p.67 U předních Koubků (*Martin Koubek, zemřel 1836*), samota č.p.69 U Mrvy (*Matěj Mrva, narozený 1682*), č.p.77 U Sojků (*Matěj Sojka, narozený 1691*), č.p.84 U Brandejců (*Jakub Brandejc, sedlák okolo 1654*), samota č.p.90 U Čížků (*Josef Čížek zemřel 1837*), č.p.91 U Menců (*Wolfgang Menca zemřel 1906*), č.p.103 U Záveskejch (*Jan Záveský se narodil 1755*), č.p.106 U Závratníků (*Jakub Závratník*), č.p.108 U Samrkůtů (*Jan Sammerhuth*), samota č.p.113 U Maňasa (*Jan Manias se v roce 1745 oženil s Kateřinou Hronkovou*), č.p.123 U Cintrofů (*Matěj Cintrhof se narodil 1857*), č.p.124 a č.p.125 Veselákův mlýn, (*Václav Veselák, mlynář okolo roku 1700*), č.p.129 samota U Čejků (*Václav Čejka zemřel v roce 1900*), č.p.136 U Třezků (*řezník Jiří Třezek, narozený 1810, pocházel z č.p.38*), č.p.137 U Nejedlejš (*Tomáš Nejedlý zemřel v roce 1858*).

Křestním jménem majitele je pojmenováno č.p.6 U Káče (*trafikantka Kateřina Matková se narodila v roce 1873*), č.p.45 U Vítků (*Vít Strnad vlastnil usedlost do roku 1835*), č.p.53 U Kubáčků (*Jakub Kohout z č.p.44 byl otcem Františka Kohouta*), č.p.55 U Šebů (*Sebastian Beneš*), č.p.97 U Vávříků (*Vavřinec Strnad se narodil 1690*), č.p.131 U Vávřů (*Vavřinec Veselák zemřel 1852*), č.p.136 U Frantů (*František Třezek zemřel 1915*), č.p.148 U Filipů (*Filip Mejchar se narodil v roce 1802 v č.p.99*), č.p.149 U Poldů (*Leopold Strnad se narodil v roce 1777 v č.p.45*), č.p.155 U Václavíků (*Václav Strnad*), č.p.153 U Matesů (*Matěj Mejchar se narodil v roce 1844*), č.p.179 U Matoušů (*Matouš Pavlík se narodil v roce 1839 v č.p.50*), č.p.182 U Fanyňky (*Františka Kadlecová se narodila 1876*).

Zdrobnělinu příjmení někdejšího vlastníka má č.p.3 U Kafčičků (*Kafka*), č.p.29 U Kohoutičků (*Kohout*), č.p.35 U Dufečků (*Jan Dufek narozený 1852*), č.p.74 U Mrázíků (*Jan Mráz, narozený 1722*) samota č.p.95 U Strnádků (*Matěj Strnad, vulgo Strnádek*), č.p.140 U Strnádků (*Václav Marek, vulgo Strnádek, narozený v roce 1801, pocházel ze samoty č.p.95 U Strnádků*), č.p.168 U Dufečků (*Jiří Veselák se oženil s Kateřinou Dufkovou z č.p. 35 v roce 1915*).

Přezdívkou vlastníka je například pojmenování č.p.33 U Krejhlů (*Jakub Pavlík vulgo Krejhl, narozený roku 1729*), č.p.88 U Dvořáků (*tchán Jan Mikuláše Jan Mráz vulgo Dvořák pocházel*

z Libkova), č.p.112 U Kovářičků (Jiří Veselák, narozený v roce 1716, vulgo Kovářiček). č.p.150 U Dind'alů (František Franěk vulgo Dind'al).

Časté je pojmenování po profesi nebo funkci. Č.p.2 U Ševců, č.p.7 U Řezníků, č.p.8 U Babicích (Filomena Rosenthalová, narozená 1864, byla porodní bábou, této profesi se říkalo *babictví*), samota č.p.13 U Kalčů (Ondřej Šlégl, vulgo Kalčík, byl tkadlec), č.p.15 U Bednářů, č.p.25 U Sedlářů, č.p.36 U Rychtářů (rychtář Jan Faul se narodil v roce 1713), č.p.65 U Dřevařů (Martin Grössl, narozený 1863, pracoval jako dřevař v Orlovicích), č.p.78 U Hajnejch, U Holičů (Václav Sazama, narozený v roce 1709, byl obecním hajným, Alois Mejchar, narozený v roce 1893, byl holičem), č.p.80 U Krejčířů (krejčí), č.p.104 U Zedníků (Jan Pejrek, narozený v roce 1747, byl zedník), č.p.119 U Cestáků (Josef Jehlík, narozený v roce 1904, byl okresním cestářem), č.p.141 U Písařů (Matěj Bečvář byl činovníkem Kampeličky, zapisoval vklady), č.p.145 U Kalčů (tkalců), č.p.151 U Hrnčířů (vyrábělo se zde hliněné zboží), č.p.154 U Varhaníků (Josef Sazama hrál v kostele na varhany) č.p.159 U Kolářů (Jan Šváb, narozený 1879, byl kolář), č.p.165 U Kovářů (podle kováře Matěje Sazamy z č.p.132), č.p.172 U Sklepojic ševce, U Kostelníků (Jiří Strnad, narozený v roce 1850, byl švec a kostelník a pocházel z č.p.46 U Sklepů), č.p.174 U Sojkojic truhláře (Jiří Sojka, narozený v roce 1819 v č.p.77, byl truhlář), č.p.180 U Kovářů (Václav Šlégl, narozený 1841 v č.p.122, byl kovář), č.p.185 U Pastejřů (František Franěk, narozený v roce 1904, byl obecním pastýřem), č.p.206 U Cihlářů (Jiří Steyer z Domažlic, narozený v roce 1874, byl cihlář).

Pojmenování po v obci neobvyklých architektonických zvláštlostech mají č.p.46 U Sklepů, č.p.93 U Bečvářů z malé sednice a č.p.170 Na pavlači. Podle polohy ve vsi je pojmenováno č.p.143 Na Vystrčilce, č.p.57 U Švejdů z kopce a č.p.204 U Chmelnejch v lukách (Jan Sazama, narozený v roce 1877, pocházel z č.p.79 U Chmelnejch), č.p. 171 U Kalčů v Padrtinách.

K pojmenování č.p.18 U Bejvlů došlo následovně. Dceři sedláka Víta Jehlíka Kateřině se v roce 1717 narodil nemanželský syn Jakub, jehož otcem byl Martin Bejvl z Libkova. Přeneseno bylo i na č.p.116 a č.p.152 U Bejvlíčků.

Hostince měnily názvy poměrně často, většina je již zapomenutých. Č.p.121 U Šenkýřů, také U Šumavy, je nejstarším hostincem v Pocinovicích (Jan Kronforst, v matrikách uváděný jako Honza, starý šenkýř, se narodil v roce 1636), č.p.59 U Křížů (od roku 1885 byl majitelem řezník Vojtěch Kříž z Horní Cerekve), č.p.139 U Záveskejch, U Cikánků, U Vilémů (dům postavil okolo roku 1850 pekař Josef Čížek z č.p.90, vdova po něm Marie si vzala nejprve Jiřího Matka z č.p.170 a po jeho smrti Václava Sazamu z č.p.102, dcera Růžena Matková se provdala za číšníka Václava Cikánka ze Všetat, v roce 1930 koupil hostinec Vilém Strnad z č.p.56 U Rynešů), č.p.72, U nádraží, U Franty Strnada (původně selská usedlost několikrát vyhořela, naposledy v roce 1904, v roce 1910 koupil hostinec František Strnad z Chodské Lhoty č.p.12, který padl v první světové válce, hostinec pak převzal jeho syn František), č.p.138 U Strojníků (podle strojí výroby, také obchod se smíšeným zbožím a hostinec).

Některá pojmenování s bývalými nebo současnými majiteli zdánlivě nesouvisí a jejich původ čeká na objasnění. Doufám, že se to u většiny podaří.

Děkuji čtenářům za případné připomínky a náměty, týkající se pocinovických historických událostí. Kontaktovat mě mohou na vladimirstrnad@centrum.cz, nebo na tel.: 604 98 99 41.

Vladimír Strnad